

- ⁷ G. Brown & G. Yule, *Teaching the Spoken Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 1983, ss. 9-101.
- ⁸ Janie Duncan, *Technology Assisted Teaching Techniques*, Pro Lingua Associates, USA, 1987, s. 67.
- ⁹ A.g.y., ss. 99-101.
- ¹⁰ Roni S. Lebauer, *Learn to listen; Listen to Learn*, Regents Prince Hall, New Jersey, 1988, s. 46.
- ¹¹ Mary E. Pierce, "An Interactive Modelling Technique for Acquisition of Skills", *Applied Psycholinguistics*, Vol. 9, No. 1, 1988, s. 66.
- ¹² A.g.e., s. 59.

Pikaresk Roman ve "Pikaro" Jakob

The Picaresque Novel and 'Picaro' Jacob

Şahbender Çoraklı
Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
csahbender@hotmail.com

Özet

Bu makalede öncelikle Pikaresk romanın 1554 yılından günümüze tarihi gelişimi, özellikleri ele alınmış, daha sonra romanın baş kişisi "Pikaro'nun" bu tarihsel süreç içerisindeki gelişmesi de irdelenerek, bu özellikler Jurek Becker'in "Yalancı Jakob" adlı romanında araştırılmıştır. Sonuç olarak 550 yıllık geçmişe sahip olan bu roman türünün ve baş kişisi "Geleneksel Pikaro'nun" zamana uygun bir şekilde değişip gelişerek, "Modern Pikaro"ya dönüştüğü görülmüştür.

Abstract

The present study deals with the historical development and characteristics of the picaresque novel since 1554, probing into the main character of the novel, 'Picaro', within this historical process. Then these characteristics have examined and investigated in Jurek Becker's novel 'Liar Jakob', we come up which the opinion that 'traditional picaro' has turned into the 'modern picaro' in the course of time.

İlk olarak İspanya'da karşılaştığımız Pikaresk roman, başlangıçta kır yaşamını konu alan romanlara ve şövalye romanlarına bir tepki olarak ortaya çıkmış olan ve konu olarak toplumun aşağı tabakalarında düzenbaz, dalavereci, ancak becerikli ve kurnaz bir kahramanın (Pikaro) serüvenlerini işleyen bir roman biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

Pikaresk roman türünün ilk özgün yapıtları, Castilla halkının düşünce yapısını güzel bir biçimde ortaya koyan ve yazarı bilinmeyen *Lazarillo de Tormes*(1554), Mateo Aleman'in *Guzman von Alfarache*(1559) ve Francisco de Quevedo'nun *Buscon*(1616)'dur¹. XVIII. yüzyılda İspanya dışına da yayılan Pikaresk Yazın, Almanya'da Grimmelshausen'in *Simplicissimus* (1699), İngiltere'de Daniel Defoe'nin *Moll Flanders* ve Henry Fielding'in *Tom Jones* adlı yapıtları ile değişik boyutlara taşınmıştır. XX. yüzyılda da Louis-Ferdinand Céline, Thomas Mann (Felix Krull-1910/1953), Saul Bellow, Günter Grass (Blechtrommel-1959) ve John Barth'm, yapıtlarında Pikaro tipinin çağdaş biçimini ve Pikaresk yazınına özgü anlatım yapısını kullandıkları görüldü².

Gürsel Aytaç, **Genel Edebiyat Bilimi** adlı yapıtında **Pikaresk romanı macera romanlarının XVI. yüzyıl İspanya'sında tutulan bir çeşididir. İçinde çoban romanıyla şövalye romanı unsurlarını bir sosyal protesto belgesi halinde birleştirir. Pikaro romanında esas figür, dünyayı ve toplumu aşağıdan yukarı doğru yönelmiş bir bakış açısından görür ve yaşar, diye tanımlamaktadır**³.

Pikaresk romanın en belirgin özelliği, yaptığı işlerde kahramanlık olmayan, Anti-kahraman baş kişinin, gücü elinde bulunduran "üsttekiler" in düşünce ve davranışlarını gözlemleyip kavrayarak, kaba kuvvetini değil de bu tecrübelerini ve zekasını onları yenmek için kullanmasıdır. Yalnız kalmış, toplumdaki soyutlanmış, sırdaşları ve yakın arkadaşları olmayan, kimseye güvenmeyen dolayısıyla kimseye bağlanamayan Pikaro'nun yaşamında kadınların yeri yoktur, buna bağlı olarak da pikaresk romanlarda kadın figürler pek etkin değillerdir. Claudio Guillén'e göre, Pikaro'nun içinde bulunduğu ikilemin anlatıldığı bu romanlarda genellikle birinci şahıs bakış açısı mevcuttur, gündelik dil kullanılır, yazar yeri geldikçe okuyucuya seslenir, abartma yoktur ve anlatı episodlar halindedir⁴.

Pikaresk romanlarda, ait olduğu sınıftan kopmuş yeni bir insan tipi ortaya çıkmaktaydı. Bu romanlarda, genellikle toplum dışına itilmiş, geçmişini olmayan, geleceğe güveni kalmamış, kendisine karşı çevresinin zalim olduğu, güçsüz fakat başarısızlıkta yıkılmayan, uğradığı zararlar neticesinde akıllanan, her şeye uyum sağlayan, öğrenmeye hevesli ve mizah duygusu gelişmiş olan bir serserinin, dalavereci kaderine ve sert sosyal yapıya karşı verdiği mücadelesi, bu mücadele sırasında başından geçen eğlendirici ve komik olaylar anlatılmaktaydı. İçinde yaşadığı toplumu oluşturan diğer bireylerin aksine bu tip ne soyludur, ne din adamıdır, ne tüccardır, ne zanaatkar ne de köylüdür. Önceleri bu tür tiplerin serüvenlerini anlatan hikayeler, sözlü halk yazını çerçevesinde ortaya çıkmışlardır. Örneğin Almanya'da **Till Eulenspiegel**, bizde **Keloğlan** hikayeleri bu çeşit hikayelerdendir.

Fethi Naciye göre, *pikaresk kahramanlar demek, bunların tabiatı demek, hareket demektir, gelişme demektir, tamamlanmamışlık demektir. Pikaresk romanlar, feodal toplumla bağlarını koparmış, kendine kapalı ve yabancı bir toplumun yanında bağımsız bir "dünya" yaratmış bir kahramanı anlatırlar*⁵. Pikaresk romanlar önceleri, ortaya çıkan bu yeni insanın değişken, hareketli karakterini ilkel ve dar bir biçimde göstermekteydiler. Söz konusu olan hareket, bir kentten diğerine, bir durumdan başka bir duruma olan harekettir. Pikaresk romanlarda Pikaro'nun iç dünyası derinlemesine verilmediğinden, ruh hali genel olarak bilinmemekteydi.

Ancak son yıllarda yazılan, modern diyebileceğimiz XX. yüzyıl romanındaki gerek somut gerek düşünce bazında yolculuk yapmayı seven serüvenci geleneksel Pikaro, artık derin düşünmeye başlamıştır, ve bu düşünceleri sayesinde onun iç dünyasına girebilmekte ve onu daha iyi tanıyabilmekteyiz.

Pikaresk roman hakkında verdiğimiz bu bilgilerden sonra, kısaca bu roman türünün baş kişisi **Pikaro**'nun özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: Pikaro, esas itibariyle ezilmiş, bu ezilmişliğin intikamını kaba kuvvet kullanarak değil de, zekasını kullanarak alabileceğini anlayan zeki bir tiptir. Yolculuk sever, serüvencidir. Ailesi hakkında pek geniş bilgi verilmez. Serüvenlerinde kader, rastlantı ve şans çok önemlidir. Toplumdan soyutlanmış bir kişidir, toplumunda kabul görmez, ancak toplumsal merdivende ilerlemek için, kandırmacalar, ahlak dışı yollar dahil her yolu dener. Tek amacı en basit gereksinimlerini gidermek ve toplumda bir yer edinmektir. Pikaro aynı anda pek çok efendiye hizmet edebilmektedir. Geleneksel Pikaro'nun özelliklerine ek olarak ise modern Pikaro içinde yaşadığı toplumu hicvederek eleştirir, eleştirdiği bu toplumla özdeşleşemez, ahlaki değerleri yoktur, ihtiyaçları değerleri olmuştur. Kötü niyetli değildir, ancak bazen hareketleri kötü sonuçlar doğurur, olaylar yine neden-sonuca değil rastlantılara dayanır. Şimdi bu bilgiler doğrultusunda, eski Doğu Alman Yazını yazarlarından, Polonya asıllı Jurek Becker'in **Jakob der Lügner**⁶ adlı romanını irdelemeye çalışalım.

Pikaresk romanlarda geleneksel Pikaro, ait olduğu alt sınıftan ayrılp, üsttekilerin içerisine girmek için uğraşırdı, ilk bakışta olumsuz gelen düzenbaz, dalavereci gibi özellikler de bu uğurda kazanılmışlardır. Gerek **Yalancı Jakob** romanının baş kişisi Jakob Heym'in, gerekse aynı Getto'da bulunan diğer Yahudilerin üsttekilere, yani Almanlara ulaşmak, onların içerisine girmek gibi bir endişeleri yoktur. Öyküsü anlatılan Heym'in, patates börekçiliği ve dondurmacılık yaptığı geçmişinin geriye dönüşlerle verilmesi ilk anda Pikaresk roman açısından önemli gibi görülmektedir. Ama romandaki kişilere toplu olarak bakıldığında büyük bir önem taşımaz. Örneğin eski ünlü oyuncu Frankfurter'in, tıp doktoru Profesör Kirschbaum'un, hukukçu Leonard Schmidt'in, ki Leonard aslında Hıristiyan'dır, ama dedelerinden birisi Yahudi olduğu için onu da Yahudi saymış ve Getto'ya getirmişlerdir⁷. Romanda kişilerin geçmişlerinin verilmesiyle anlatılmak istenen Yahudilerin toplumun alt tabakalarından gelmiş olmaları değil, daha çok onların Nazi baskısıyla ezilmiş ve sindirilmiş olmalarıdır. Kuaför Kowalski ve arkadaşı Jakob Heym de daha önce toplumda saygınlığı olan kimselerdi, ama şimdi hepsi Getto'da çalışmak durumunda kalmışlardır. Geçmişleri bir yana bırakılırsa, Yahudiler Getto'da,

üyelerinin sosyal statüleri koca bir sıfır olan yeni bir toplum oluşturmaktalar ve Pikaresk roman açısından bakıldığında, bizim için bundan sonrası önemlidir. Ezenler ve ezilenler, sömürenler ve sömürülenler bağlamında Getto'da birbirleriyle doğrudan bağlantıları olmayan, Naziler ve Yahudiler adında iki tür toplulukla karşı karşıyayız.

Artık Getto'da, *alttakiler* ve *üsttekiler* vardır. Şimdi geçerli olan düzen, Nazilerin Yahudilere karşı kurmuş oldukları düzendir. Bu düzende alttakileri üsttekilere bağlayan tek bağ ise, bu zulüm düzeninin, kurbanları üzerinde Getto'lar ve Toplama Kampları aracılığıyla kurmuş olduğu egemenliktir. Bu Getto'lar ve Toplama kampları Yahudilerle Almanlar arasında istemeden de olsa bir ilişkinin meydana geldiği, aynı zamanda aşılması kesinlikle yasak olan sınırların bulunduğu tek yerdir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, Becker'in romanındaki Getto, Pikaro dünyasının mikro kozmosu olarak kabul edilirse, alttakilerin üsttekiler emrinde çalışması, onlara hizmet etmesi ve bu sayede geleneksel Pikaro'nun, imtiyazlı sınıfın, büyüklerin çevresine girmesi, kendisine bir hareket sahası, alışılmışın dışında bir hareketlilik ya da yapılmaması gerekeni yapma özgürlüğünü bulması gibi noktaları irdelemek olasıdır.

Alt sınıfın bir temsilcisi olan Pikaro üstlere çıkmak, ulaşmak için çaba sarf etmeli, büyüklerin atmosferine herhangi bir ceza görmeden girmeli ve sürekli uymak zorunda oldukları kuralları çiğnemelidir⁸.

Jakob Heym'in de Pikaro olarak işlevi istasyonda zorunlu olarak çalışmasıyla başlamamaktadır; aslında bu durumda, yukarıda da belirttiğimiz gibi tam Pikaro sayılamaz, çünkü buradaki işi diğer Yahudilerle birlikte yapmaktadır, Getto'da aynı durumda olan bir çok Yahudi bulunmaktadır. Pikaro olarak işlevi tesadüfen gerçekleşen şu olayla başlamaktadır:

Jakob akşam sokakta iken yakalanır. Kuledeki nöbetçi asker onun üzerine projektör tutar ve soru sormaya başlar, Jakob'u bir korku kaplar. Jakob, saat sekizden sonra sokakta olduğu için askerlerin olduğu karargaha gitmek ve nöbetçi subaydan 'uygun bir ceza' istemek durumunda kalmıştır. Binadan içeriye giren Jakob, açık kalmış bir kapıdan gelen radyo sesini dinler. Ruslar Bezenika'ya gelmişler, yani fazla uzakta değildir. Bu ara kapı kapanınca Jakob'un ceketini kapıya sıkıştır, kendini kurtaramaz, ceketini de çıkarıp orada bırakamaz, çünkü Yahudi yıldızına ihtiyacı vardır. Kapı açılır ve Jakob bir adamın ayakları altına düşer, kapıyı açan bu adam onu nöbetçi subayın odasına götürür. Nöbetçi uyumaktadır, Jakob orada bulunan saate bakınca kandırıldığını anlar. Saat henüz sekiz olmamıştır. Jakob nöbetçiyi uyandırır ve nöbetçi ne olduğunu sorar. Jakob önce hiçbir şey söyleyemez.

Nöbetçi bir şeyler yazar, bir sigara yakar ve Jakob'u cezalandırmadan evine gönderir.

Jakob Heym'in Almanların bulunduğu karargah binasında yarı açık bir kapıdan radyo haberi duymuş olması ve cezalandırılmadan eve gönderilmesi olayı⁹ onun ve Yahudilerden farklı bir hale gelmesi olayıdır, Pikaro olarak görevi bundan sonra başlamaktadır.

Habere göre Almanlar Bezenika denilen bir yerde Rus Bolşevik güçleriyle çarpışmaktadırlar. Jakob, bu haberi diğer Yahudiler olmadan tek başına duymuştur. Böylece Almanlar istemeden de olsa, neredeyse ümitsizlik içinde boğulmak üzere olan Yahudilere yeni ufuklar açmış olurlar. Bunu da Jakob Heym'e, kendi koydukları kuralı, saat sekizden sonra *sokağa çıkma yasağını* çiğnediği için, ceza vermek, çile çektirmek amacıyla yapmaktadırlar. Çile çektirmek isterken çok değerli bir radyo haberiyle, üstelik ceza vermeden geri gönderirler ve böylece Yahudilerin bitmiş olan ümitlerine yeni bir kapı açmış olmaktadır.

Karargahta tesadüf eseri Ruslarla Almanların çarpıştıklarını radyodan duyan Jakob, bu haberini ilk fırsatta diğer insanlarla paylaşmak istemektedir. Bunun için uygun bir zaman aramaktadır. İstasyondaki vagonlardan birisinde patates olduğunu anlayan Mischa, onlardan çalmak; çalışma arkadaşı olan Jakob ise ona engel olmak istemektedir. Jakob, Mischa'nın ikinci denemesinde ona engel olur ve duyduğu haberi ona söyler, ancak bir farkla, haberi kendi radyosundan duyduğunu söylemiştir. Onu bu yalana, Mischa'yı bu düşüncesinden vazgeçirme fikri itmiştir.

Bu yarı yalan haberle Mischa'yı patates çalmaktan vazgeçirdiğini, dolayısıyla onu ölümden kurtardığını, diğer insanların da böyle bir habere istekli olduklarını gören Jakob, yine bu haberin ne kadarının doğru ne kadarının yalan olduğunu bilmeyen çevresinin zorlamasıyla onlara yalanlar söylemeye, yeni yalan haberler üretmeye mecbur olacak istemese de bir yerde yalancı konumuna düşecektir, zira bu kampta *insanların ilaçtan çok ümide ihtiyaçları vardır*. Onu sağlamak için de yalan söylemek zorunda kalacaktır.

Jakob'un yalanlarıyla, Yahudilerin hayal güçleri yeni bir zaman ve uzam boyutu kazanmaktadır. Batıda bir *Winston Churchill*, doğuda da *Ruslar* vardır, dünyadan tam olarak soyutlanmış durumda değildir, iki gücün arasında bir yerdedirler. "*Yarım bir gün daha olduğu*"¹⁰ için bir gelecek hesabı yapabilirler artık. Ancak Getto ortamındayken, birden bire kazanılmış olan bu serbest uzamda "yukarıya" bir gidiş olası değildir, halbuki geleneksel Pikaro'dan dünyayı gezmesi, istediği yere gitmesi

beklenmektedir.

Beklenildiğinin aksine Pikaro, istemeden girmiş olduğu bu durumdan kendisine yarar sağlamış olarak çıkmamaktadır. Bu yüzden acı çeken birisi varsa o da bizzat Pikaro'nun, Jakob Heym'in kendisidir. Haberi insanlara duyurabilmek için yalancı olacaktır, zira Almanların karargahında radyodan duyduğunu söylese, ispiyonculukla, ajanlıkla suçlanacaktır, doğrusunu söylese inanan olmayacaktı, zira o ana kadar Almanların karargahına giren Yahudilerden sağ olarak geri dönen de olmamıştır. Ancak Yahudiler arasındaki konumunda değişiklik olmuştur; mucizeye gereksinimi olan bu insanların gözünde, istemeden de olsa, birden bire "her şeyi bilen" konumuna yükselmiş, dolayısıyla arkadaşları arasında ayrıcalıklı birisi haline gelmiştir. Daha önce güçsüz olduğu için çalışma arkadaşı olarak hiç istenmezken, şimdi birden bire onunla çalışmak isteyenler çoğalmıştır¹¹.

Pikaro'nun, Almanlarla aralarındaki bir diğer sınırı aşması, yani bir başka yasağı çiğnemesi olayı ise, istasyonda bulunan, fakat sadece Almanlar için yapılmış olan tuvalete girmesiyle olmaktadır¹².

Hayal gücünün sınırlarını zorlayan Jakob, yeni haberler bulmakta sıkıntı çekmektedir. İstasyonda çalışırken, gazeteyle tuvalete giden bir Alman görür ve aklına bir fikir gelir. Temizlik için kullanılan gazete parçalarından yeni haberler öğrenebilecekti.

Jakob, nöbetçinin Alman tuvaletinden çıkmasını bekler. Bu kulübeden, tuvalet kağıdı olarak kullanılan gazetenin diğer kısmını almak istemektedir. Jakob, gazeteden bir nevi haber ikmali yapacaktır. Almanın tuvaletten çıktığını gören Jakob, koşarak tuvalete gider, onu içeriye girerken hiç kimse görmemiştir. Jakob'un tuvalete girmesi, Pikaro'nun serüvenci ruhlu oluşunun yanında, aynı zamanda ümide susamış olan Yahudilere birkaç haber kırıntısı bulmak içindir. Jakob, içeride bulunduğu gazete parçalarını özenle gömleğinin altına yerleştirir. Kapıdaki delikten dışarıya baktığında, tuvalete doğru bir askerin geldiğini görür. Jakob tuvalette, Alman asker dışarıda beklemeye başlarlar. Jakob için, beklemekten başka yapılacak başka bir şey kalmamıştır, onun sonu gelmiştir artık. Jakob adeta kapana kısılmıştır. Tam bu sırada bir mucize olması gerekmektedir. Jakob'un artık bir ümidi kalmamıştır.

Jakob'un içinde bulunduğu durumu uzaktan izlemiş olan Kowalski, orada bulunan istif edilmiş yükleri devirmek suretiyle tuvalet kapısında bekleyen Alman'ın dikkatini üzerine çeker, neticede dayak yer ama Jakob'u da kurtarmış olur. Jakob bu boşluktan yararlanır ve dışarı çıkar.

Pikaresk yazının en önemli motiflerinden birisi de, "büyüklerin" anahtar deliğinden gizlice gözlemlenmesidir -"dikizci pikaro"¹³. Yalancı Jakob'da bu motif ilk olarak Jakob'un, Almanların karargahında bulunması sırasında, bir memurun yarı kapalı kapısından gelen radyo sesini dinlemesiyle karşımıza çıkmaktadır.

Romanda heyecanın doruk noktasına ulaştığı, bir başka deyişle birinci gerilim yayının bulunduğu¹⁴ tuvalet sahnesinde ise, anahtar deliği motifinin özel bir kullanılışı vardır. Burada aşağıdakiler ve yukarıdakiler -Yahudiler ve Almanlar- arasındaki ilişki tam tersi olmaktadır. Bu sahnede anahtar deliğinden dışarıdan içeriye değil, içeriden dışarıya bakılmaktadır.

Pikaro girmiş olduğu tuvaletten dışarıyı gözlemektedir. Jakob, birkaç yeni haberin bulunabileceği gazete parçalarına bakabilmek için Kowalski'nin yaşamını ve kendi yaşamını tehlikeye atarak, Almanların tuvaletine girdikten sonra, tekrar dışarıya çıkmadan önce, tuvaletin kalp şeklindeki kapı deliğinden, buraya gelişinin başka birisi tarafından görülüp görülmediğini ve dışarıdaki durumu kontrol etmek gayesiyle dışarıya, yani istasyona bakmaktadır. "İstasyon Yüreğin orta yerinden görülmekte, her şey yolunda"¹⁵.

Bu sırada tuvalete bir Alman askerin geldiğini görür. Tuvalete o anda çok gereksinimi olan bu asker, içeride birisinin olabileceğini düşünmeden aceleyle kapıyı açar. Jakob'u perdeleyen gazeteyi görür, ancak gazetenin alt kısmından görünen ve sadece Yahudilerin giyindiği ayakkabıları göremez. Sadece görmemekle kalmaz, üstelik bilmeden de olsa Yahudi'den özür de diler. Almanlara ait olan tuvaleti kullanmakla Pikaro Jakob, Almanların sahip olduğu ayrıcalığa da sahip olmuştur.

Jakob'un birkaç saniyede duydukları, korkulan Almanların büyüklüklerini okuyucuya göstermek için yeterlidir. Askerlerden birisinin memleketine gitmek üzere izin almış olmasına kızan asker, seslendiği kişinin Yahudi olduğunun farkına bile varmadan, delikten içeriye konuşmaktadır.

"Marotzke'nin yine memleketine gitmek üzere izin aldığını duydun mu?(...) Üst düzeyde birilerini tanıyor mutlaka, öyle değil mi?"¹⁶

Jakob'un Anahtar deliği perspektifinden, Nazi sisteminde de "alttakiler" ve "üsttekiler" diye ikiye ayrılmış olan dünyadan bir şeyler öğrenmekteyiz. Alman askerin, Yahudi Jakob'u Alman zannederek konuşmasından dolayı ortaya çıkan mizaha rağmen, Jakob, karşı karşıya bulunduğu ölüm tehlikesinin bilincindedir. Burada anlatıcı, hemen bir şeyler yapılması gerekliliğini hisseden okuyucuya, Jakob'un yerine hitap

etmektedir. "Kahramanca bir şahlanış bekliyorsanız daha çok beklersiniz, O tükenmiş." ¹⁷

Jakob'un bu zor durumdan kurtulması gerçekleşecekse eğer yine Pikaro'ların her zaman yanlarında olan şans tanrıçası Fortuna ¹⁸ sayesinde olacaktır. Jakob'un kurtuluşu ise, ne yapacağı önceden kestirilemeyen arkadaşı Kowalski'nin yapmış olduğu kurnaz bir manevra sayesinde olacaktır. Burada söz konusu olan Kişi-Pikaro dayanışmasıdır.

Kowalski, bu olup bitenleri uzaktan yükleri istif ederken seyretmiş ve Jakob'a yardım etmek istemiştir. Her şeyi uzaktan izlemiş olan Kowalski kendisini, yasak olan sınırı geçmekle çılgınca davranmış olan arkadaşı Jakob'a yardım etmek zorunda hissetmiştir. Kowalski bunu yaparken, Jakob'un nasıl bir haber sıkıntısı çektiğini bilmemektedir.

Jakob'un ele geçirdiği gazete parçalarında sadece savaşta ölen Almanların ölüm ilanları vardır, Yahudileri ilgilendirecek hiç bir haber yoktur, yani yine eli boş olarak çıkmıştır dışarıya.

Pikaresk kahramanın bir diğer özelliği de oportunist ¹⁹ bir yapıya sahip olmasıdır ²⁰. Bu özellik sadece pikaresk tipler için değil, aynı zamanda pikaresk romanlar için de geçerlidir. Stuard Miller, karmaşık bir dünya ile olay içerisinde devamlı olarak değişen şahıslar arasında bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Sözü edilen bu şahıslar, Pikaro'nun başka insanlarla sıkı bir ilişkiye girmesine devamlı engel olurlar ²¹. Böyle bir ortamda Pikaro her şekilde girmelidir. Şartlar ve şahıslar onu buna öyle zorlamaktadır ki, kendisine ait olan kimliğini tamamen bir maske arkasına saklamak durumunda kalmaktadır ²². Bu karmaşık dünya ondan sürekli yeni maskeler takmasını istemektedir, ona hiç rahat vermemektedir ²³.

Fakat geleneksel Pikaro'lar, karışık dış dünyalarında yaşamlarını yıllarca sürdürmelerine ve şartlara bağlı olarak istekli ve kurnazca yer ve meslek değiştirmelerine, renkli simalarının değişik taraflarını göstermelerine karşın, **Getto pikarosunu Jakob** için durum aynı değildir. Getto'nun kapalı uzamında kalmakta ve bir defa zorunlu olarak takılmış olan radyo sahibi, herkese iyi haberler ve ümitler yayan *elçi* maskesine mahkum olmuştur ve bunu asla değiştiremez. Jakob'un yaşadıkları, Miller'in dediği gibi, başkaları tarafından rahat bırakılmama durumu değil, tamamen rastlantı sonucu ve şartların zorlamasıyla her zaman maske takma durumudur. Taktığı bu yeni maske neticesinde ise yaşamının, kendisinden önceki Pikaro'lar gibi tehlikeye girmesi olağan bir şeydir ²⁴.

Miller'in, Pikaro'nun başka insanlarla sıkı bir ilişkiye girmediği

konusundaki görüşünün aksine, Jakob istemese de etrafının her zaman habere susamış ve söylenilenlere inanan insanlarla çevrili olduğu tespit edilmektedir, ancak onlarla içinde olduğu bu durum sadece fiziksel anlamdadır, gerçek anlamda ise o sadece kendi yarattığı dünyasında yapayalnızdır.

Jakob'un oportunist kişiliği ancak kendisini haberler konusunda zorlayan meraklılarına, Winston Churchill gibi, yeni hayal ürünü haberler üretmesi, elektrik kesilmesi sırasında radyonun bozulması, zor durumda kaldığını anladığı zaman ise radyonun kendiliğinden yeniden çalıştığını söylemesi gibi iyi bahaneler bulma konusunda karşımıza çıkmaktadır.

Yeni haberler bulma konusunda zorlanan Jakob'un, tam da her şeyi itiraf etmeyi düşündüğü bir sırada elektrik kesintilerinin olması, sanki şans tanrıçası Fortuna'nın işi gibi görünmektedir, kısa bir süre de olsa rahatlamıştır. Ancak bu defa etrafındakiler onu, radyo tamircisi bularak veya radyoyu elektrik olan başka bir bölgeye götürmek isteyerek yeni yalanlar bulmaya zorlamaktadırlar. O da gereğini yapar ve radyoyu tamir ettiğini söyler.

Bu özelliklerden hareketle **Yalancı Jakob** romanına pikaresk roman, Jakob Heym'e de Pikaro demek doğru olacaktır, ancak geleneksel Pikaro demektense modern Pikaro demek kanımızca daha doğrudur. Çünkü geleneksel pikaresk romanın sadece belli bazı özellikleri tespit edilebilmektedir. Örneğin geleneksel Pikaronun hareket serbestisi, belli bir uzama bağlı olmama durumu, Jakob için geçerli değildir. O bunu sadece düşünce bazında gezintiler yaparak gerçekleştirmektedir. İngiltereden Rusya'ya kadar uzanan hareket alanı, bazen Rus askerleriyle birlikte Bezenika'dan başlayıp Getto yönünde yaptığı hayali ilerleyişler, dediğimiz gibi sadece düşünce bazında olmaktadır. Geleneksel pikaresk romanlarda Pikaro'nun düşünce dünyasına pek yer verilmezdi. Ancak modern pikarolarda durum değişmiştir. Aynı şekilde Pikaro'ların sık sık maske değiştirmeleri de, Jakob'da görülmemektedir, bu da Jakob'un dar bir uzamda oluşuna bağlanabilir. Ayrıca Pikaro'lar, yaptıklarını kendileri için yaparlar, bunun sonucunda ise bir yarar elde ederler, halbuki Jakob bunu insanlara yaşama ümidi verebilmek, onları intiharlardan vazgeçirebilmek için yapmaktadır. Börekçilik zamanında, insanlarla ilişkileri çok iyi olan ve onları çok iyi gözlemlemiş ve tanımış olan Jakob için onların istedikleri türde haberler uydurmak çok zor olmamıştır. Ancak günler geçtikçe duyduğu haberin neticesinin uzaklarda olduğunu anlar ve üstlendiği bu yükü daha fazla kaldıramaz ve Getto'dan kaçmaya çalışırken öldürülür (1.son) ²⁵, ya da diğer Yahudilerle birlikte toplama kamplarına götürülür (2.son) ²⁶.

Doğru-yanlış sınırının ortadan kalktığı bu modern dünyada, her biri pikaro olan insanların öykülerinin anlatıldığı romanların daha ayrıntılı irdelenerek, pikaresk romanı ölmeye terk etmektense, onun yeni sınırlarının tespit edilmesi yazına yapılacak katkılardan olacaktır. Türk yazınında da bu çalışmaların yapılıp bunlara ön ayak olunması gerekmektedir.

Notlar

- ¹ Marckwort Ulf-Heiner, **Der deutsche Schelmenroman der Gegenwart**, Pahl-Rugenstein Verlag, Köln 1984, s.29
- ² Marckwort Ulf-Heiner, a.g.e., s.31
- ³ Aytaç Gürsel, **Genel Edebiyat Bilimi**, PapirüsYayınevi, İstanbul 1999, s.237
- ⁴ Marckwort Ulf-Heiner, a.g.e., s.19-20
- ⁵ Naci Fethi, **100 soruda Türk Romanı ve Toplumsal Değişme**, Gerçek Yayınevi, (İkinci Basım) İstanbul 1990, s.9
- ⁶ **Jakob der Lügner** adlı roman, Fusun Umar tarafından "Yalancı Jakob" olarak Türkçeleştirilmiş ve 1998 yılında Ayrıntı Yayınlarından çıkmıştır. Bundan sonra Romanın isminden Yalancı Jakob olarak bahsedilecektir.
- ⁷ Jurek Becker, **Yalancı Jakob**, (Çeviri:Fusun Umar) Ayrıntı Yayınları İstanbul 1988, s.127-129
- ⁸ Heidenreich Helmut(Hg.), **Pikarische Welt**. Schriften zu Europäischen Schelmenroman, Darmstadt 1969, s.475
- ⁹ Jurek Becker, a.g.e., s.14
- ¹⁰ Jurek Becker, a.g.e., s.32
- ¹¹ Jurek Becker, a.g.e., s.69
- ¹² Jurek Becker, a.g.e., s.104-106
- ¹³ Arendt Dieter, **Schelm als Widerspruch und Selbstkritik des Bürgers**, Klett Verlag, Stuttgart 1974, 2. 49-52
- ¹⁴ Çoraklı Şahbender, **Jurek Becker'in Jakob der Lügner Adlı Romanında Anlatım Teknikleri**, doktora tezi, Erzurum 2001, s.114
- ¹⁵ Jurek Becker, a.g.e., s.104
- ¹⁶ Jurek Becker, a.g.e., s.106
- ¹⁷ Jurek Becker, a.g.e., s.106
- ¹⁸ Nancy Lukens, **Schelm im Getto**, In: Amsterdamer Beiträge Zur Neueren Germanistik, 1985/86, H.20, s.206
- ¹⁹ Proteus-Natur, (fikirlerini hemen değiştiren kimse)
- ²⁰ Stuard Miller, **The Picaresque Novel**, 1967, s.12
- ²¹ Stuard Miller, a.g.e., s.12
- ²² Stuard Miller, a.g.e., s.70
- ²³ Stuard Miller, a.g.e., s.71
- ²⁴ Nancy Lukens, a.g.e., s.207
- ²⁵ Jurek Becker, a.g.e., s.270
- ²⁶ Jurek Becker, a.g.e., s.283

A Harmonizing Approach to Writing

Uyumlu Bir Yazma Yöntemi

Hüseyin Efe

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
hefe@atauni.edu.tr

Özet

Yazma, dil öğreniminde en önemli becerilerden biridir. Beceri kazanma hem zaman alıcı hem de sürece bağlı olduğundan, öğrenenlere bu süreyi en iyi şekilde değerlendirilmeleri için çeşitli yollar gösterilmelidir. Bu yolların okuma becerisi ile takviye edilmesi, bütün ve tutarlı yazma metinlerinin elde edilmesi açısından da önemlidir. Bu çalışmada böyle bir yaklaşım ele alınmış ve uygulama biçimi gösterilmiştir.

Abstract

Writing is one of the most significant skills in language learning process. The process of acquiring this skill is both time-consuming and time-dependent, for which learners should be provided with a variety of means and ways to evaluate the time or period in the best possible way. That this skill is reinforced by the skill of reading during the writing course is of significance in order to get unified and coherent texts. This study is primarily intended to discuss the workability of such an approach.

It is generally accepted that writing is a difficult task and time-consuming process for most learners who are studying a foreign language.¹ While the students are learning how to write, they also learn such other significant issues as organization, grammar, unity, coherence and vocabulary in order to come up with a coherent paragraph or composition. Since writing is a process whose results can not immediately be achieved, learners should be given enough time to master the technical aspects of writing, such as punctuation and capitalization, which is indispensable for a clear-cut style and provides clarity and flexibility to a written text.² Apart from unity and coherence, grammar points should be considered alongside writing activities, in view of learners' abilities to express their ideas. But formal grammar instruction is not effective in helping learners to write;³ instead, time may be allocated to see and learn the rules within the reading passages because there is a direct relationship between reading and writing.⁴

Good writing should be supported by a variety of reading materials that help learners enlarge their vocabulary, absolutely necessary to be